

Colecția
Școala ardeleană de proză

© Editura Școala Ardeleană
Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel 0364-117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro,
redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel/fax 0364-117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro, esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CĂILEAN, DAN

Porunca 8 / Dan Căilean ; pref. de de Victor Cubleşan. -
Cluj-Napoca : Editura Școala Ardeleană, 2018
ISBN 978-606-797-241-2

I. Cubleşan, Victor (pref.)

821.135.1

Editor: Vasile George Dâncu
Coperta: Ioachim Gherman
Corectură: Marius Nenciulescu, Sandra Cibicenco
Tehnoredactare: Sandra Cibicenco

Dan Căilean

Porunca 8

Prefață de
Victor Cubleşan



Cluj-Napoca, 2018

Dan Căilean s-a născut în 1953 la Cluj-Napoca. În cadrul Institutului Politehnic Iași, a urmat cursurile Facultății de Mecanică (promoția 1977), creând și conducând – în perioada studenției, timp de trei ani – cenaclul *Moldavia*. După Revoluție, a încercat să editeze prima revistă clujeană de benzi desenate; de asemenea, a participat în 2011 la concursul de scenarii de film al postului de televiziune HBO. Debutează editorial în 2012, cu volumul *A doua latură a cercului*, pentru ca, în 2014, să publice romanul *Stabilopozii*, care îi conturează o identitate fermă în comunitatea povestașilor transilvăneni. Ambele cărți apar la Editura Eikon. În anul 2015, publică la Editura Școala Ardeleană romanul *Sinenomia*, în fapt o îmbinare a cinci povestiri fantastice, ce-l definesc ca un autor, cu predilecție, de literatură fantasy.

Prefață

Pe măsură ce citeam din romanul lui Dan Căilean *Porunca 8*, îmi întăream convingerea că dacă ar trebui să sintetizez în trei cuvinte o impresie de lectură aş spune că este o aiureală simpatică. Dar aiureală fără niciun fel de conotație diminutivală, fără niciun fel de superioară condescendență sau grăbită expediere. Acest al patrulea roman semnat de prozator reușește să fie antrenant, amuzant, ușor de citit, nepretențios și totuși nu lipsit de o lucidă și aproape amar-ironică punere în abis a unui context actual acut.

Dan Căilean este genul de autor rar de găsit în mulțimea de prozatori români ai momentului, genul care optează fără rețineră pentru fantastic, pentru deschidere înspre fantasy și science-fiction, care cochetează cu armele literaturii comerciale, dar rămâne întotdeauna în granițele impuse artistului care nu face rabat din dorința de a-și cucerii facil cititorul. Romanele sale precedente, chiar dacă nu s-au bucurat neapărat de receptarea pe care o meritau, sunt interesante, provocatoare și, lucru deloc de ici de colo, memorabile. Autorul are în primul rând o poveste de livrat, o idee (aproape) întotdeauna spectaculoasă de

pus în scenă. Dan Căilean are nu atât pasiunea introspecției și cea a mărturisirii – care par să fi devenit un pivot central al prozei noastre din aceste zile – cât ambiția de a construi lumi paralele în care să se joace liber, propunând întotdeauna ogindiri deformate și concentrate ale realității imediate.

Porunca 8 este o fabulă. Undeva, într-un univers deloc prea îndepărtat de al nostru, există două orașe foarte asemănătoare. Aici, lumea e împărțită în două caste bine delimitate, cea conducătoare, cea a politicianilor adică, formată din furtaci, și cea a muncitorilor, a plebei, din cinstei. Furtacii furtăcesc (ceea ce, tradus din limbajul tehnic al acestei lumi, înseamnă deloc străveziu că fură), iar cinsteii lucrează. Cinsteii sunt mulți și au dreptul legal să muncească, furtacii sunt puțini și au dreptul legal să furtăcescă. Acțiunea se derulează pe parcursul a două zile (dintre care una e rememorată prin flashbackuri), într-unul dintre orașe, într-un moment de criză. O criză a sistemului, o criză a conducerii și o criză de conștiință. Iar personajul central al romanului este Ofițerul-Şef Furtan.

Când te joci de-a povestioarele cu morală e foarte ușor să scapi linia echilibrului și să cazi în pasiunea de a face tot felul de trimiteri prea puțin voalate la evenimente ale cotidianului, să mizezi excesiv pe ocheade complice aruncate cititorului contemporan și să produci un text care peste zece ani, când mărunțișurile zilei au fost demult uitate, nu mai reușește să spună nimic, rămânând obscur și indigest.

Dar, dacă în cazul lui Swift și al *Călătoriilor lui Gulliver* pesemne că nicio sutime din aluziile politice ale zilei nu mai spun ceva cititorului contemporan, povestea rămâne la fel de convingătoare, la fel de fascinantă și de vie. Nu vreau să-l compar pe Dan Căilean cu Jonathan Swift, vreau doar să subliniez că o poveste bine spusă, și plasată într-un univers ficțional coerent și independent, funcționează întotdeauna. Prozatorul clujean știe să spună o poveste.

Dan Căilean scrie îndesat, scurt, ține descrierile la minim, știe să insereze explicații din off fără a cădea în burți narrative, construiește totul precis și mai ales eficient. Dialogul e utilizat des, dar fără a cădea în verbozități inutile. Totul conduce spre o scriitură plăcută, ușor de citit, suplă. O scriitură a cărei miză este narațiunea, dinamismul, nu alergatul după figuri de stil. Totul vădește maturitate și exercițiu, totul indică un autor foarte sigur de el, care construiește o poveste exact așa cum își dorește.

Fără umor, *Porunca 8* s-ar citi cu scrâșnete de dinți. Cu prea mult umor, s-ar citi cu acreală și sastisire. Din fericire, lumea romanului e construită cu multă gravitate, personajele, deși intenționat unidimensionale, au suficientă personalitate încât să nu pară fanteze în mâinile unui păpușar, iar poveștile sunt livrate cu maximă seriozitate. Totul este, desigur, în cheie ironică, dar o ironie rece, neșarjată, genul de umor care nu te forțează, nu te obligă să râzi, dar care te face să te simți bine. Singurul loc în care Dan Căilean forțează

nota este în alegerea numelor, intenționat străvezie, aluzivă, prin jocuri facile de cuvinte. Dar, după cum se va vedea în final, nu este o concesie gratuită, și această alegere joacă un rol însemnat în economia construcției romanului.

Povestea aceasta despre o lume condusă de hoți, o lume care pare să funcționeze perfect până în momentul în care se dovedește că se face arșice în mod accelerat, este o trimitere directă spre România contemporană. Dar o trimitere care preferă să rămână în planul oglindirii generale, o alegorie despre putere și cinste care funcționează până la urmă în orice cultură.

Porunca 8 se citește cu plăcere. Pentru că e în primul rând amuzantă și antrenantă, un mini thriller politic distopic narat ironic. Un roman care nu pare să dorească să-și provoace cititorul la prețiozități interpretative. Și tocmai această directețe e cuceritoare.

Cred că Dan Căilean are și în acest caz un roman câștigător, un roman care va ști să își găsească locul pe raftul cititorilor de azi și de mâine, pentru a ne reaminti că și amuzându-ne putem să ne punem, în surdina, câteva întrebări grave despre ziua de azi.

Victor Cubleșan

1

Ofițerul-Şef Furtan era foarte binedispus în acea dimineață, deși se trezise cu o durere de cap îngrozitoare, a cărei cauză n-o putuse identifica. Nu-și amintea să fi făcut ceva care să o provoace. Dar organismul viguros făcu față cu brio, ajutat și de o pungă cu gheață aplicată pe frunte. Ieși din casă fluierând și, chiar dacă vremea era destul de mohorâtă, avu presentimentul că toate îi vor merge din plin. Această stare de bine avea de gând să o insuflă tuturor celor cu care urma să interacționeze. Ajunsese să creadă cu tărie că un furtac adevărat nu avea voie să fie deprimat.

Ofițerul-Şef Furtan conducea, cu extraordinare rezultate, Biroul pentru Supravegherea și Controlul Cinstelilor, singura structură polițienească existentă într-unul dintre Cele Două Orașe. În celălalt Oraș era altcineva.

– Să furtăciți cu spor!, îl salută respectuos un vecin pe care-l știa furtac serios.

– Să aveți și dumneavoastră spor la furtăcit, îi răspunse, și din nou avu sentimentul că va fi o zi minunată.

Respect pentru Acest gen de salut era unul cât se poate de obișnuit între furtaci și concentra, în cele câteva cuvinte, esența existenței lor.

Era cât se poate de mândru de condiția lui de furtac, și încă unul în plină ascensiune. Ca marea majoritate a furtacilor, fusese educat din copilărie în spiritul furtăciei și, fiindcă dovedise seriozitate și ambiție, reușise, încet-încet, să câștige încrederea mai-marilor și să ocupe un post de mare responsabilitate. Încrederea în loialitate era cât se poate de importantă pentru comunitatea furtacilor.

Îi plăcea să meargă pe jos până la Birou, deși ar fi putut să furtăcească oricare dintre mașinile parcate pe ambele părți ale străzii. Mersul pe jos îl ajuta să-și pună ordine în gânduri și să-și schițeze planurile pentru ziua respectivă. Plus că putea să simtă pulsul Orașului și să privească atent figurile, în special pe cele mai puțin cunoscute. Fiindcă pericolul provocatorilor, al cinstelilor rebeli, era permanent. Și era nevoie de multă vigilență.

Se opri în fața unei brutării. Dinăuntru răzbătea un miros îmbietor de prospături. Intră și, având în vedere că proprietarul nu era, încă, un furtac, ci un semicinstel, nu îl salută el primul, ci așteptă.

– Sunt onorat că ați venit să furtăciți de la mine, îl întâmpină, cu voce mieroasă, proprietarul. Se cunoșteau de mult, chiar copilăriseră o vreme împreună, până când părinții viitorului Ofițer-Șef consideraseră ca nedemnă de fiul lor prietenia unuia dintr-o familie de semicinsteli. Așa că drumurile lor se separară.

– Să-ți vezi de treabă!, îi răspunse Ofițerul-Șef și, ducându-se la tejghea, își alese câțiva croasanți și un baton bine rumenit, pe care le îndesă într-o pungă. Apoi se îndreptă spre ieșire.

– Vă mulțumesc că ați furtăcit azi de la mine, se auzi, din spatele lui, vocea proprietarului de brutărie.

Pentru unii dintre cei cu care conviețuia și pe care trebuia să-i supravegheze, Ofițerul-Șef Furtan avea un sentiment de compasiune. Era și cazul celui de care tocmai se despărțise. Îi plăcea la el faptul că era respectuos, că nu crea probleme și totuși nu putea trece cu vederea nehotărârea lui. Era cât se poate de clar că nu era hotărât defel. Iar un furtac adevărat trebuia neapărat să fie hotărât. Băgă mâna în pungă, rupse o bucată din baton, începu să mestece cu poftă și își continuă drumul.

Păi, da! Nu era un lucru serios să rămâi în continuare semicinstel! Atenție! Nu semifurtac, ci semicinstel! Partea aceea de semi era mai degrabă înclinată înspre netrebnicii de cinsteli decât înspre bravii furtaci. Hotărât lucrul! Va trebui să stea de vorbă cu brutarul! Avea presentimentul că va reuși să-l aducă pe calea cea dreaptă și bună.

Ofițerul-Șef putea fi mândru că are la activ multe asemenea reușite. Asta îi dăduse, în timp, o tot mai mare încredere în capacitățile sale și ajunsese să-i crească faima printre convertitorii autorizați. Fiindcă, la începuturi, fusese unul dintre aceștia, un simplu convertitor, ca, mai apoi, vestea despre reușite să-l

ridice ierarhic, până la actualul post. Un zâmbet îi luminează fața în timp ce rememorează, ca de atâtea alte ori, momentele absolut fabuloase ale scurtei și zbuciumatei lor istorii.

Atunci, la început, Părinții Fondatori Furtaci, exilați din alte ținuturi, pe nedrept, nu atât din cauza convingerilor cât a invidiei, poposiră în zona Celor Două Orașe și își începură anevoioasa muncă. De construcție a unei noi și luminoase societăți. Ce găsiră acolo îi cutremurără. Existau cinsteli și în alte părți, doar era normal ca aceștia să existe, însă așa de mulți ca acolo nici nu-și închipuiseră că ar putea fi. Și cum unde există mulți cinsteli există și multă naivitate, Părinții Fondatori Furtaci își frecară mâinile de bucurie și se apucară de treabă.

Trebuia sădită și apoi avut grijă să rodească noua și atât de draga lor credință: cea a FURTĂCIEI! Dar care nu era pentru toți!

De cinsteli era absolută nevoie. În fond, aceștia erau cei care produceau tot ceea ce se consuma. Și dacă asta era dorința lor și dacă asta considerau ei că le este menirea, atunci trebuiau lăsați să o facă. Însă nu oricum. Nu haotic. La momentul sosirii Părinților Fondatori, marea majoritate a cinstelilor era mulțumită cu mersul lucrurilor. Însă existau și voci care spuneau: „Așa cum unora dintre femeile noastre nu le plac bărbații blânzi, ci le trebuie din ăia care să le mai și cotonogească, tot așa ne-am dori și noi o conducere mai aprigă, mai cu gândire de viitor! Că

ăștia de-acum sunt prea moi și nu vedem nicio perspectivă! Muncim, și-atât!”.

Acesta era terenul propice pentru ideile Părinților Fondatori. Pas cu pas, fără prea multă vâlvă, își creară adepți, se infiltrară, făcură șiruri interminabile de promisiuni și sfârșiră prin a reuși să învingă. Să ajungă sus. Iar odată ajunși acolo, nimic nu i-a mai putut urni!

De multe ori, este relativ ușor să ajungi în vârf, dar este foarte greu să te menții. Nu era nimic nou în această cugetare, iar Părinții aveau deja o serie de experiențe anterioare din care învățaseră destule, în așa fel încât își luaseră măsuri de precauție. Considerând că nimic nu poate fi mai sigur decât să ai lângă tine persoane de încredere, Părinții Fondatori Furtaci se înconjurară de foști cinsteli care văzură în venirea acestora noi oportunități, noi perspective. Se săturaseră de atâta muncă!

Următorii pași au fost în direcția unei noi organizări. Iar o nouă organizare presupunea noi reguli, noi legi. Care, în esență, erau următoarele:

- Furtăcitul este legal.
- Furtacii sunt protejați prin lege.
- Cine nu este furtac este cinstel.
- Doar cinstelii au dreptul să muncească.
- Nu oricine poate deveni furtac.

Evident, după apariția unor asemenea legi, unii dintre cinsteli și-au dorit să ajungă și ei furtaci. Dar așa cum spunea legea, statutul de furtac nu era pentru oricine. Trebuiau parcurși niște pași. Anevoioși.

Trebuia ca doritorii să prezinte încredere. Era absolut necesar să aibă prestanță de conducători preocupați de soarta celor mulți. Să aibă capacitatea de a fi permanent crezuți în promisiunile lor. Nu era deloc ușor să ajungi furtac și, cu atât mai mult, un furtac de frunte! Selectarea viitorilor furtaci era o treabă de mare responsabilitate și astfel apărură convertitori care făceau această selecție.

Cu toate acestea, marea masă a cinstelilor prefera să rămână la fel. Adică cinsteli! Care să muncească, să crească și să educe copiii, să-și trăiască viața cât mai liniștit. Fără să se revolte. Doar să trăiască, să muncească și să moară. Lucru de neînțeles și chiar de disprețuit de către Părinți și de către furtacii promovați, de care se înconjuraseră. Ce fel de viață este aceea fără furtăcit? Unde este satisfacția? Și cum să nu te bucuri când vezi că și copiii tăi devin, la rândul lor, furtaci de nădejde? Cu toate acestea, trebuiau să admită că și cinstelii erau buni la ceva. Și anume la faptul că fără munca cinstelilor n-ar fi avut ce furtăci! Iar pentru ca raporturile să nu se schimbe, trebuia avut mare grijă ca numărul cinstelilor să fie cu mult mai mare decât cel al furtacilor. Fiindcă dacă s-ar inversa, atunci s-ar ajunge la o situație foarte neplăcută, și anume la aceea ca furtacii să se mulțumească cu mai puțin! De aceea, poate, Părinții au avut grijă să mai scrie un text de lege, doar intern, pentru furtaci:

– Furtacii inferiori nu pot furtăci de la furtacii superiori.

Fiindcă, normal, și în rândul furtacilor apărură ierarhii.

Cam acestea erau gândurile Ofițerului-Şef Furtan, în timp ce păşea, cu pas vioi, dar neforțat, înspre Birou. Se vedea pe el că are prestanță, iar acest lucru, de care era conștient, îi dădea un aer de superioritate, pe care nu încerca să-l disimuleze. Puținii trecători de la acea oră îl recunoscuseră și îl salutară, unii cu plecăriuni vădit slugarnice, alții cu reținere. Primii erau furtaci inferiori lui, care mai tot timpul se lingușeau sperând într-o ascensiune cât mai grabnică, iar ceilalți erau semicinsteli încă nehotărâți în ce barcă să urce. Și mai erau, enervant lucru, câțiva care nu-l salutară! Aceștia erau, sigur, cinsteli! Pe care prezența lui nu-i impresiona în vreun fel. Hotărât lucru, era extrem de neplăcut să vezi atâta desconsiderare și lipsă de bun-simț din partea unor nimicuri! Era sigur că sunt cinsteli, doar puteau fi recunoscuți din orice mulțime. În timp ce chiar și cel mai de jos furtac ieșea imediat în evidență prin ținută, prin mers, prin gesturi (ce să mai vorbim de limbaj?), cinstelii nu se remarcă prin ceva. Figuri anoste, șterse, obosite, siluete gârbovite. Aceștia erau cinstelii. Nu era nevoie de niciun efort în a-i deosebi. Iar semicinstelii erau între. Măcar pe figuri nu se mai observa atâta resemnare și deprimare. Ofițerul-Şef considera că nu este vina cuiva dacă cinstelii doreau să fie așa. Adică cinsteli. Ei aleseseră drumul pe care mergeau și dacă le plăcea munca atunci nu aveau decât să o facă. Oricum,